Nimi: Kastelu ja sen hoito -ohje asiakkaalle
Versio: 6
Yksilöllinen tunniste: WEB-7309-59127-fi
Laatija: Halme, Henna
Hyväksyjä: Eija Virtanen, 5.5.2026 12:05
Voimassaoloaika: 5.5.2027
Ohjetyyppi: ASIAKASTYÖN OHJE

KASTELU JA SEN HOITO - OHJE ASIAKKAALLE

Kastelu

- Kastelu on yleinen pienten lasten pulma. Kuivaksi oppimisessa on kyse lapsen kypsymis- ja kehittymistapahtumasta, jossa jokainen etenee omaa luonnollista tahtiaan.
- yökastelu on toistuvaa unenaikaista tahatonta virtsankarkailua yli 5-vuotiaalla, mikä kuuluu tavanomaisesti lapsen kehitykseen ja kypsymiseen.
- päiväkastelu on tahatonta päiväaikaista virtsankarkailua yli 5-vuotiaalla.
- sekamuotoisessa kastelussa on kyse sekä yö- että päiväkastelusta.

Yökastelu

- lähes 10 % seitsemänvuotiaista kastelee ja noin 5 % säännöllisesti.
- taustalla on yhteisiä piirteitä
    - perinnöllinen taipumus
    - runsas unenaikainen virtsaneritys
    - kyvyttömyys herätä unen aikana virtsaamistarpeeseen.
- Hoitoa pohditaan 5 ikävuoden täytyttyä, jos lapsi ja perhe haluavat ja märkiä öitä on enemmän kuin kuivia.
- Jos lapsella on ummetusta, sen hoito on ensisijainen.
- Virtsanäytteellä (U-kemseu ja U-BaktVi) poissuljetaan virtsatieinfektio, diabetes tai munuaisvika.
- Kasteluun voi vaikuttaa elintavat ja sitä voidaan hoitaa elintapamuutoksin sekä tarvittaessa hyödyntää kasteluhälytinlaitetta ja/tai desmopressiini (Minirin) -lääkitystä.
    - Neuvolasta saa jonotuksen kautta lainaan Fermi- tai Wet-Stop-hälytinlaitteen. 5 ikävuoden jälkeen tarjotaan ensisijaisesti Fermi -hälytinlaitetta ja kouluiän lähestyessä Wet-Stop-hälytinlaitetta.

Päivä- ja sekakastelu

- Ummetuksen hoito on tärkeää.
- WC-käynnit tapahtuvat 2–3 h välein, kaksoisvirtsausta on hyvä yrittää ennen ulkoilua ja nukkumaan menoa.
- Säännöllinen, riittävä juominen päivällä tärkeää ja kofeiinipitoisia juomia tulee välttää.
- Virtsanäyte tutkitaan (poissuljetaan virtsatieinfektio, munuaisvika tai diabetes).
- Ohjataan tarvittaessa lääkärin vastaanotolle omaan terveyskeskukseen, jos päiväkastelu runsasta
    - ohjataan erikoissairaanhoitoon, jos omahoito ei ole tuottanut tulosta (säännölliset wc-käynnit ja ummetuksen hoito) ja / tai epäillään orgaanista vikaa.

LÄHDEMATERIAALIA

Seikku P. Kastelu. Lääkärikirja Duodecim 2024, Kastelu - Terveyskirjasto

Nimi: Kastelu ja sen hoito -ohje asiakkaalle
Versio: 6
Yksilöllinen tunniste: WEB-7309-59127-fi
Laatija: Halme, Henna
Hyväksyjä: Eija Virtanen, 5.5.2026 12:05
Voimassaoloaika: 5.5.2027
Ohjetyyppi: ASIAKASTYÖN OHJE

KASTELUN HOITO

WC-tavat

- kastelun hoidossa on tärkeintä, että pissalla käynnit päiväsaikaan onnistuvat 2–3 tunnin välein huolimatta siitä, onko pissahätä vai ei. Hyvä muistisääntö on ajoittaa wc-käynnit heräämiseen, nukkumaan menoon sekä ruokailu- ja lähtötilanteisiin.
- pissaamisasento on syytä tarkistaa.
    - tyttöjen tulee istua kunnolla keskellä pönttöä etukumarassa asennossa, jalat hieman levällään, niin että kyynärpäät nojaavat polviin. Mikäli jalat eivät yllä maahan, niin pieni jakkara täytyy laittaa jalkojen alle. Käsiä ei tule pitää pöntön reunalla - tarvittaessa käytetään wc-istuimen supistajaa.
    - poikien pitää laskea housut kunnolla alas, mikäli pissaavat seisaaltaan, muutoin virtsarakko ei pääse tyhjenemään kunnolla.
- pissaamisen lopettamisen jälkeen on tärkeää tiristellä viimeiset pisarat pois rakosta laskemalla samalla kymmeneen. Liian hätäisestä pissaamisesta voi seurata tiheämpää virtsaamistarvetta, koska rakko ei tyhjene kunnolla.
- lapsen voi halutessaan herättää pissalle ennen vanhemman omaa nukkumaan käymistä, jos lapsi pysyy loppuyön kuivana.
- ummetus voi olla syy kasteluongelmiin. Löysä uloste (ohivuotoripuli) tai tiheät virtsaamiskerrat voivat olla merkki ummetuksesta.
    - kakalla on suositeltavaa käydä päivittäin, vaikkei hätä tuntuisikaan. Päivällisen jälkeen on hyvä mennä yrittämään kakkaamista, ellei vatsa ole toiminut vielä sinä päivänä. Tärkeää on, ettei ulostetta pantata.
    - ummetusta hoidetaan ensisijaisesti riittävällä juomisella, ruokavaliolla ja liikunnalla.
    - tarvittaessa ummetusta voidaan hoitaa lääkkeellisesti (Levolac 5–10 ml aamuisin tai Pegorion 6–12 g aamuisin).

Ravitsemus ja nesteen saanti

- kastelun ja ummetuksen hoidossa on tärkeää juoda säännöllisesti ja riittävästi päivän mittaan (1–2 lasia aamupalalla ja lounaalla, 1 lasillinen välipalalla, 2 lasillista päivällisellä ja 1 lasillinen iltapalalla). Hyvä on huomioida, että nesteen saanti painottuisi päivälle.
- Nesteen kokonaissaantitarve / vrk lapsen painon mukaan, 10 kg 1 l, 20 kg 1,5 l, osa siitä tulee ruokien kautta.
- pääasiallinen juoma on vesi. Maitotuotteita riittää 4–5 dl / vrk.
- useimmat mehut (esim. omena-, appelsiini- ja mansikkamehu), limsat (erityisesti cola-juomat) sekä kaakao, tee, sitrushedelmät ja suklaa voivat lisätä kastelua.
- kun ravitsemus, nesteen saanti ja wc-tavat ovat kunnossa, voidaan yökastelua hoitaa tarvittaessa myös hälytinhoidolla tai lääkehoidolla. Lääkitystä tai hälytinhoitoa harkitaan yleensä vasta yli 5-vuotiaana. Kastelun jatkuessa on mahdollisuus anoa Kelasta tukea määrätyin edellytyksin (kouluiässä 1. luokan jälkeen).

Kasteluhälytin

- noin 2/3 lapsista saa avun ja puolet kuiviksi tulleista säilyy kuivana hoidon loputtua.
- lapsi oppii heräämään virtsarakon täyttymisen tunteeseen.
- Neuvolan kasteluhoitaja kertoo hälytinlaitteen lainausprosessista, laitteen käytöstä ja laittaa lapsen tarvittaessa kasteluhälytinjonoon.
- hälytinlaitteen (Fermi / Wet-Stop3 (kouluikää lähestyville)) voi lainata neuvolasta, laitteeseen liittyvä kosteustunnistin eli lakanaosa tai johtomainen anturi perheen tulee hankkia itse. Hälytinhoitoon voi tutustua verkkosivuilla Lastenneuvola - Päijät-Hämeen hyvinvointialue otsikolla Lasten yökastelu ja ummetus.
- Hälytinlainausaika on yleensä 2kk, mutta hälytinlaitteen voi palauttaa neuvolaan aiemmin, mikäli se jää tarpeettomaksi tai hälytinhoidolle ei ole mitään vastetta.

Nimi: Kastelu ja sen hoito -ohje asiakkaalle
Versio: 6
Yksilöllinen tunniste: WEB-7309-59127-fi
Laatija: Halme, Henna
Hyväksyjä: Eija Virtanen, 5.5.2026 12:05
Voimassaoloaika: 5.5.2027
Ohjetyyppi: ASIAKASTYÖN OHJE

Lääkitys

- On oireiden hoitoa, avun saa noin 2/3 lapsista jollain hoitokerralla, mutta ei välttämättä vielä ensimmäisellä. Hoidon päätyttyä kastelu jatkuu, ellei lapsi ole hoidon aikana kypsynyt yökuivaksi.
- Desmopressiini eli Minirin -valmiste
    - kielen alla sulava tabletti.
    - vähentää yöllistä virtsaneritystä.
    - resepti yleensä 120 ug vahvuudesta, josta on helppo annostella tarvittaessa isompaa ja pienempää annosta, lääkettä ei voi puolittaa.

- Minirin/Desmopressin -aloitusannos on 240 ug X 1.
- Jos yökastelu jatkuu kahden viikon lääkehoitokokeilun aikana, lääke lopetetaan
- Lääke otetaan aina nukkumaan mennessä tai voidaan käyttää tarvittaessa.
- Nestettä ei voi nauttia lääkkeen ottamisen yhteydessä hyponatremiavaaran vuoksi (1 h ennen lääkkeen ottamista ja 8 h sen jälkeen).
    - Lääke tauotetaan, jos on tarve yölliseen juomiseen esim. sairauden aikana.
- Lääkehoito auttaa useimmilla vasta iän karttuessa ja siksi hoitokokeilua suositaan toistettavaksi 4-6kk välein.
- Jos Minirin -lääkitys tehoaa, sen lopettamista voidaan kokeilla asteittain vähentäen (annos puolitetaan ennen lopettamista kokonaan). Jos on tarve pidempiaikaiselle käytölle, kokeillaan 3kk välein lääkkeen tauottamista.

240325/PS / 100425/RK